

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

In Qvo Agitur Nominatim De Sacerdotibus, Confessarijs, Magistris siue
Doctoribus, Concionatoribus, Episcopis & alijs Prælatiſ, eorumque
Ministerijs - In ſeptem Tractatus distributus ...

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1629

Cap. XII. Neque deserendi sunt mali subditi, nec ferendæ eorum
improbities & scandala, sed magno zelo corripienda & punienda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45750](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45750)

NE QVE DESERENDI SVNT MALI SVBDITI.

*nec ferenda eorum improbitates & scandala, sed magno Zelo
corripienda & punienda.*

E AMOR PATIENTIÆ PRAELATO SIT ALICVIVS
deceptionis occasio, ferenti quæ non sunt ferenda: ad-
cit Christus D. N. huic Epistolæ magnam huius Episcopi
laudem, dicens: *a non potes sustinere malos, Etsi enim mole-
stias & importunitates tolere: non vis tamen iniquitates
eorum, & iniurias contra Deum ferre.* Vt huius lauda-
præstantia bene percipiatur, supponendam est: non esse paruum solati-
um gubernatoribus Ecclesiarum, & Religionum, & quarumcunq; cõ-
munitatum, quod intelligant: absque propria sua culpa posse esse in eis
aliquos subditos improbos & scādalosos. Cum enim sint liberi, prauaq;
habeant propensiones; resistunt Deo, bonisq; eius ministris, volentes
potius aberrantia sua iudicia & sensuales voluptates sequi. Ideoque in
septem hisce Asiæ Ecclesijs, etiamsi appellētur candelabra aurea, & Chri-
stus ipse in medio earum verferur: erant tamen multi improbi. Et quid
mirum, cum in ipso initio fuerint tales in Ecclesia, & religione Angelo-
rum; imò & in ipsa schola Christi inuentus sit vnus ludas? & ex septem
Diaconis, a Apostoli elegerunt, prodit quidam Nicolaus, a quo dux-
erunt originem hæretici Nicolaitæ, quorum frequens fit mentio in his
Epistolis. Verum est tamen, quòd sub Prælati ignavis ac negligenti-
bus multum augeatur improbitas subditorum. Ac propterea dixit ipse Salu-
tor in quadam parabola: *b quod cum dormirent homines, hoc est Prælati,
venit inimicus & super seminauerit zizania in medio tritici: malos scilicet
inter bonos. Sed & Sathan ad eò est subtilis: vt etiam vigilantibus homini-
bus sæpe illa super seminet: illis vel non aduertentibus, vel etiam aduer-
tentibus, in ipsorum despectum: eò quòd ipsius subditi eius admittant
suggestiones, quibus eos tentat & stimulat.*

§. I.

I NTER alios tamen improbos subditos illi sunt perniciosissimi, quos
scādalizātes appellamus: improbā enim de trīnā suā, vitāq; de te scādā-
occasionem præbent impingendi & labendi reliquis cum quibus ver-
sātur. Hoc tamē interest inter fortes, ac debiles; perfectos & imperfectos:
quòd debiles faciliè ruūt accepto scandalo; & ita sequuntur malum, quòd
audūt, aut vident. Ac propterea nominatim dixit Christus: *a qui scandaliz-
auerit vnum de pusillis istis.* Quo verbo (vt notat S. Hieronymus) in-
nuauit: scandalum passiuum esse proprium debiliū, & in virtute tene-
rorū: fortes enim ac perfecti (vt ait S. Thomas) nō accipiūt detrimentum

a Apoc. 2.2.

b Matth. 13.
25.a Matth. 18
6.

ex scandalis, quæ vident; sed potius tristantur, & gemunt, cùm talia vident; & animum assument: vt, quomodo possunt, illa impediant. Ex quo prouenit, vt subditi ac debiles studere debeant, quantum in ipsis erit, fugere societatem & familiaritatem eorum, qui præbent scandala: ne eorum scabies ipsis communicetur. Iuxta illud Apostoli: *h sis qui frater nominatur, est fornicator, aut auarus aut scandalum aliud præbens: cum eiusmodi nec cibum sumere, nec vllam amicitiam contrahere: c qui enim tetigerit picem inquinabitur ab ea.* At Prælati, qui merito debent esse perfecti, non debent hoc nomine fugere subditos, etiam improbissimos valdeq; scandalizantes: potius hoc ipsum debet ipsos permouere ad agendum & communicandum cum eis, animo & intentione eos iuuandi, Deoq; lucrandi. Vt enim Christus Dominus dixit: *d non est opus valentibus medicus sed malè habentibus: quod ipse respondit obijcientibus quod cum publicanis & peccatoribus manducaret.* Imò etiam à peste hac morum infectis non est fugiendum Prælato: nam corporis quidem pestis potest medicum inficere, etiam nolentem; animæ autem pestis, qualis est peccatorum, non inficit Prælatum, nisi volentem: nam potius bona sua doctrina & industria impedit scandalum, quod alijs præbent; eosque ad suum reuocabit Creatorem. Et in hunc sensum dixit Sanctus Iob, tanquam suæ Reipublicæ caput: *e frater sui draconum, & socius struthionum.* Nam (vt explicat S. Gregorius) agebat fraternè & familiariter cum peccatoribus; tam cum astutis & perniciosus, quasi draconibus: quàm cum hyprocritis ac duris corde, tanquam struthionibus: vt eorum animas lucraretur, eosque in viros alios mutaret. Et S. Paulus agebat cum Iudæis, & Gentibus, & omnibus se accommodabat; non in aliquo malo, sed in bono. vt omnes Christo lucrificeret. Non fugiebat infirmos, sed potius ait: *factus sum infirmis infirmus, vt infirmos lucrificarem.* Meminerint Prælati, quid euenerit Moyfi, cum virgam, quam manu tenebat, proiecit in terram, quæ versa est in colubrum, ita vt eam fugeret, cui tamen Dominus dixit: *extende manum tuam & apprehende caudam eius. Cumque tenuisset eam, versa est in virgam.* si enim Prælati subditum à se projicit: quid mirum si is vertatur in colubrum; & ex bono fiat improbus; & adherens terræ, imitetur mores terrenorum. Quare etsi subditus sit coluber venenatus, non debet Prælati eum fugere: sed accedere, & ad manum accipere, agendo cum illo in charitate: vt conuertatur, mutando vitam colubri, in reâritudinem virgæ rectæ. Non debet manu accipere, vt coluber maneat, & in suis persistat peccatis: ea enim esset impia amicitia; & periculo se exponeret, ne per eius morsum, veneno mali exempli inficeretur; sed ea Prælati mens esse debet, vt sua industria subditus de-

finat

2. 2. 9. 43.
4. 5.

b1 Cor. 5. 11.

c Eccl. 13. 1.

d Matth. 9.
12.e Iob 30. 29.
Lib. 20 c. 29
Moralium.f1 Corinth.
9. 12.

g. Exo. 4. 4.

finat esse quod erat, & rectitudinē ac iustitiam amplectatur, quam prius habeat, aut par est habere. Et quamuis huius voti sui compos non eusdat: non tamen fuga capienda est, sed ostendendum os colubis, draconibus, & strutionibus, etiam cum ipsum persequuntur, & malè tractent. Quod si quando fugerit, seque absconderit (quod Sanctus Athanasius fecit) ut se ad meliorem opportunitatem seruet: nunquam tamen tractionem suam deserere debet ex aliqua timiditate, aut pusillanimitate: sed bonos tueri, ne à malis corrumpantur.

HINC sequitur quartum documentum, ut cū Prælati habent plura loca iurisdictioni suæ subiecta; ad eum citius accedant, ac diutius ibi remaneant, in quo scandala magis vrgent: ut eis obuiam eat, & impediat. Scenim impij ibi in *h cathedra sua sedent*, quam David appellat *pestilentia*: id quod tanquam pestis, eorum scandalum adhereat alijs, eosque inficiat: quum est Prælatum ponere suam cathedram ibi contra illam, veritatis solidaque doctrinā sua refutet ac reiiciat malam, & scandalosā. Quod si *Sathan sedem suam ponit* in ciuitate quadam, (ut dicit Saluator noster in tertia harum Epistolarum) quia his scandalizantibus, tanquam instrumentis vitur ad alios corrumpendos, ac peruertendos: iustum est, ut & ipse sedem suam ibidem collocet, ut ei resistat, eiusque conatus impediat, vbi enim maior est necessitas subditorum: debet etiam diuturnius esse Prælatorum mansio & assistentia. Propterea voluit Christus D.N. vicarium suum Sanctum Petrum cum Apostolo Paulo ire Romam, suamque Cathedram ac sedem ibi collocare: eò quod Sathan ibidem habere sedem iniquitatis, & cathedram idololatriæ. Et ipsemet Saluator, qui (ut ait S. Ioannes) *k in hoc apparuit in mundo ut dissolueret opera Diaboli* cum cepit suam prædicationem, erat frequentior in Ierusalem: vbi Scribæ & Pharisei Cathedras suas habebant, in quibus multos docebant errores, quos ipse dissoluere & solidā veritatē docere studebat. In cuius rei signum *l ingressus templum Ierosolymitanum Cathedras vendentium columbas euertit*. Vltus autem est Euangelista vocabulo *cathedra*, ad significandum (ut Sanctus Hieronymus explicat) Prælatos dissoluere & euertere debere doctrinas Magistrorum, qui sunt cupidi, superbi ac deceptores. Qui propter auaritiam aut superbiam suas proferunt phantasias, quasi essent à spiritu sancto per columbam significato. Eiecit quoque ex templo vendentes, & ementes, & mensas numulariorum euertit. Quæ tamen ibi habebantur eo prope-textu, quasi ad sacrificia, quæ in templo offerebantur, essent necessaria: ut sic zelantes Prælati intelligant, quod non debeant huiusmodi vitia permittere, quæ pallio quodam virtutum sese contegunt.

HINC orta est alia laus Episcopi huius Ephesini: cum Christus Dominus Noster dixit: *m tentasti eos, qui se dicunt Apostolos esse, & non sunt: & inuerti*

h Psal. 1. 1.

i Apoc. 2. 12

k i Ioan. 3. 8

l Matthei 21. 12.

Ibidem.

m Apoc. 2. 3

inuenisti eos mendaces. Multi enim fingunt se Prædicatores Christi, qui tamen sunt Antichristi Præcursores: & cum valde sint improbi, induunt tamen laruam bonorum; & venenum impiæ doctrinæ tegunt specie veritatis Catholicæ, & interiorem improbitatem dissimulant externa quadam modestia: vt sic decipiant simplices, & obtineant commoda sua terrena, contra quos dixit Christus Dominus: *n attendite à falsis Prophetis. qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* à fructibus eorum cognoscetis eos & iterum: *o caute à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis: & impia eorum doctrina contra veram fidem, aut bonos mores.* Quoniam autem subditi non semper possunt per seipsum cauere ab huiusmodi fermento: ad ipsos Prælatos pertinet eos tueri ac defendere per Quos (vt Ieremias ait) *Deus dedit probatores in populo robustos: vt sciant & probent; affiment que viam Principum, siue magistrorum istorum declinanti-um à veritate, & ambulantium fraudulentè, & populum decipientium: vt ipsi eorum errores, improbosque mores manifestent, ac refutent: detrahentes eis ouinam pellem, qua se tegunt: vt manifestè appareat, eos verè esse lupos; & sic cognitos populus fugiat.* Ratio autem & via eos deprehendendi est quæ ipse Saluator insinuauit: *ex fructibus dicens eorum cognoscetis eos.* Quamuis enim illi studeant opera sua & verba ita componere vt videantur virtutes, & veritates: semper tamen dicunt aut faciunt aliquid, ex quo fraus & falsitas deprehenditur. Prælati igitur lynceos habere debet oculos, quibus ex paucis, quæ audit, aut videt, conijciat ingens malum. Quod latet quemadmodum ait Sanct. Gregorius, Ezechielem habuisse visum perspicacissimum, vt perciperet qd foramen quoddam paruum in pariete templi, per quod fodiens ingressus intus in templum, vidit abominaciones pessimas domus Israel. Quid autem est fodere parietem, nisi quod Christus Dominus Noster hic appellat *tentare eos?* hoc est ex ipsorum dictis, aut factis occasionem aliquam accipere, ad aliquid dicendum, aut faciendum: ex quo illi aperire cogantur, quales sint (quemadmodum dictum est in primo & tertio Tomo. quod debeant superiores Prælati tentare & probare petentes Baptisimum, aut Habitum Religiosum) quos vbi deprehenderint, non debent amplius illos ferre nec tolerare; sed eorum errores ac vita omnibus palam manifestare, ne subditis noceant. Eum in modum, quo Christus Dominus Noster magno zelo Pharisæorum vitia publicè ostendebat, & arguebat; vocans eos *hypocritas, & sepulchra foris dealbata, intus verò plena ossibus mortuorum: detra-cta enim larua, & exteriori tegumento: fæditas & fætor, qui statim apparet, omnes videntes fugere cogit.*

CONTRA omnes hos peccatores ostendere debet S. Prælati feruentem suum zelum, sicut Christus dixit huic Episcopo; *non potest sustinere*

n Matthe
7. 15.
o Luc. 12.
Mat. 23. 6.

p Ierem. 6.
27.

2 P. Paf.
val. c. 10.
q Ezech. 8. 7
r Apoc. 2. 2.

Tomo 1.
Tract. c. 3.
Tomo 3.
Tra. 7. 5. c. 4
1 Matthe. 23.
27.

malos. Qua non dixit tantum: non sustines; sed *non potest sustinere.* Charitas enim adimit illi & affectum & vires ad scelera toleranda; animum vero addit, vt sancto zelo munitus contra ea insurgat, & exterminet de quo zelo fufius egimus tomo secundo, agentes de Principibus ac Iudicibus secularibus. Qui zelus debet esse adhuc præstantior in Prælati Ecclesiasticis; quorum charitas etiam maior esse debet: magna enim auctoritate reprehendere debent publica & scandalosa vitia, quæ deprehendent in sua Ecclesia, aut familia: etiam si tales delinquentes eruditi sint, & sapientes, sicut Pharisei: detrahentes eis speciosum lapidem dealbarum horum sepulchrorum, vt fetor percipiatur ossium mortuorum, quæ sub illo latebant: vt omnes subditi illos fugiant. Imò etiam si tales peccatores & improbi sint Reges, & Principes: debent Prælati robustum pectus imbure, suumq; zelum ostendere ad eos reprehendendos: quando id ad scandalum illa reparanda erit necessarium. Prælati (ait Sanctus Bernardus loquens cum Eugenio Papa) tales esse debent: qui Regibus Ioannem exhibeant; Aegyptiis Moysen; fornicantibus Phinees; Eliam idololatram; Elisæum auaris; Petrum mentientibus; Paulum blasphemantibus; negociantibus Christum. Qui vulgus non spernant, sed doceant; diuites non palpant, sed terreat; pauperes non grauent, sed foueant; minas Principum non paueant, sed contemnant; duos durè redarguant: malignantes coerceant; reddant retributionem superbis. Hæc S. Bernardus. Septem propositis exemplis explicans zelum, quem Prælati ostendere debent contra omne genus vitiorum publicorum. Si Principes scandalum præbent luxuriæ sordibus, sicut Herodes: resistent eis sicut Sanctus Ioannes Baptista: etiam si capitis propterea periculum subeant. Si Tyranni eruant, opprimendo pauperes, qualis fuit Pharaos & Aegyptij: esse debent sicut Moyses, induentes animi fortitudinem, quali Diuinam, ad educendos afflictos ex eorum Tyrannide. Si populus habenas laxauerit ad luxuriam, accipere debent sicut Phinees pugionem suæ potestatis, ad eos separandos: adhibentes ad hoc etiam brachium seculare, quando Ecclesiasticum non sufficeret. Si audeant declinare ad idololatram vitiorum scandalosorum sicut populus Israhel fecit, sequens Regem suum Achab, Iesabelem: debent Prælati gerere se sicut Elias, & aggredi falsos Sacerdotes disputationibus ac rationibus; eosque terreat, & repugnantes confundere. Si autem fuerint auari, Simoniaci, ac deceptores, qualis fuit Giezi: debent ipsi esse sicut Elizeus, qui leprosum Giezei puniuit: ita vt neque propriis domesticis parcant, ne infideles famuli Simoniam admittant, aut deprædentur accedentes, aut munera petant nomine Domini sui, occultam ei ignominiam inferentes, vt cupiditatem suam impleant. Quod fierunt mendaces sicut Ananias &

Saphira

Tract. 4.
c. 6.Lib. 4. de cō
sideratione.Matt. 14. 4
Exod. 7. 1.

Num. 25. 7.

3 Reg. 18.

4 Reg. 5. 26

Saphira, negantes veritatem in iudicio, sibi que vsurpantes quod iam ipsorum non esset, & recipientes à Deo, quod simul ei obtulissent: debent zelum induere Sancti Petri, puniendo aliquos, vt alios terreant. Quod si audeant blasphemare, sicut *Himaneus & Alexander* alijque hæretici: debent Prælati esse sicut Sanctus Paulus, vt eos excommunicent, *tradantque Sathana, vt discant non blasphemare.* Quod si emendo ac vendendo, alijsque contractibus rumores & strepitus excitent in templo: debent ipsi flagellum manu arripere, sicut Saluator, & repellere ex domo Dei quicquid eam turbat, & imbecilles scandalizat. Ad quæ omnia eius spiritu impelli debet, qui dixit: *Zelus domus tua comedit me; meque totum absorbit, & in se transformauit: sicut comedens transmutat in se cibum.* Quicquid itaque ago, fit spiritu huius zeli, qui totum meum cor possidet: vt me pro honore Patris mei, & in totius mundi bonum exponam. Hic zelus comedere etiam debet bonum Prælatum, eius indumentem proprietates. Et intelligat, quod quando mollis & amica correctio non sufficit; neque aspera & acerba reprehensio: debeat adhibere punitionem in gradu sibi permisso contra subditos propter aliquem finem ex tribus. *Primus* est, in bonum ipsiusmet subditi, qui peccauit: sæpe enim uenit vt stultus correptus sapiat? & vexatio det intellectum: vt peccatum agnoscat, de fletur, & quaeratur eius remedium. Ac propterea Salomon dixit: *u noli subtrahere à puero siue subdito disciplinam: si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis.* Quando autem subditus pertinax est ac rebellis: nec accepta pœna proficit: est etiam necessarium, idem facere in utilitatem carcerorum, qui ex aliorum pœna cautiores fiunt: ne ipse Prælati eiusdem pœnæ reus fiat. Ac propterea idem Salomon dixit: *pestilente flagellato, stultus sapientior erit.* Ex quo fit, vt hoc ipsum sit etiam valde necessarium ad commune Ecclesiæ, ac Religionis bonum. & vt (Christianæ ac Religiosæ disciplina in suo vigore conseruetur. Nam (vt ait S A N C T V S B O N A V E N T V R A) discrimen inter bonam & malam Rempublicam, & obseruantem ac relaxatam Religionem, non in eo consistit, quod in alijs aliqui sint mali, in alijs non: cum re ipsa in omnibus inueniantur aliqui, vt diximus: sed in eo, quod vitia, & scandala reprehendantur & puniantur in Republica bene ordinata, & in Religione obseruante: in alijs autem tolerentur; & sine reprehensione. & pœna transire permittantur. Cumque hoc spectet ad G V B E R N A T O R E S & P R A E L A T O S, idè ex eo dependet, bonum, aut malum communitatis; & felix euentus & incrementum Ecclesiæ & Religionis in eo consistit, vt Prælatos

1 Timoth. 1.
20.
Act. 13. 10.

1 Ioan. 2. 17
Psal. 68. 10

11 Proverb.
13. 13.

16. 19. 25.

Opus, de sex
alu Seraph.
63.

habeat Sanctos, prudentes ac zelantes: qui ferre non possint: aliquid malum in conspectu suo dici, aut fieri; nec facultatem dent, ut etiam in sua absentia aliquid tale fiat. Quod si ipsis inscius, & in ipsorum absentia fiat: non id approbant, nec villo indicio ostendunt sibi placuisse: sed potius statim atque factum resciant, student illud impedire correptione, reprehensione, aut digna alia punitione; Et si enim culpa eius non sit, quod malos habeat subditos: esset tamen valde grauis, cum eis dissimulare, & eos non punire. Quamuis aliquando ob nimium furorem, & correptionis ac punitionis eorum inopacitatem; & quod maius aliquod detrimentum & tumultus timeatur, si tunc puniantur: licebit, ut supra dictum est, dissimulare, & patienter sustinere: donec opportunior adsit occasio eos corripiendi ac puniendi: quemadmodum monet S. Gregor. dicens: medicamenta & cauteria, quæ vulneribus importunè applicantur, ea non sanant, sed magis lædunt. quamdiu autem opportunum tempus expectatur, Prælati patientia exercetur. Nam (ut dixit Dauid *supra dorsum eius fabricauerunt peccatores*) suscipiēs in se, ferre patienter, quod tunc non potest reparare castigans seipsum disciplinis & ieiunijs, ut bonam subditi rei dispositionem, & opportunum eum vtiliter corripiendi, tempus impetret. Cum autem tempus hoc aduenerit, nec dissimulare amplius, nec tolerare debet. Aduertit autem S. Thomas hæc doctrinam intelligendam esse, cum Prælati vult progredi tanquam pater; attendens solum ad particulare subditi bonum. Cum autem etiam tenetur communi omnium subditorum bono prospicere: quando hoc id exigat: potest ac debet reprehensionem ac punitionem adhibere in scandalosos ac rebelles, etiam cum sunt furiosi: semper tamen animo & voluntate eos reducendi & curandi. Ac propterea sensim ac prudenter est eis progrediendum. Eum in modum, ait S. Dorotheus, quo piscator, cum piscem aliquem magnum hamo cepit: nonno tractu illum extrahit: resistentia enim eius filum frangeret, & ita piscem amitteret: sed filum potius laxat, donec spiritum violentum, & turbatum remittat: & tunc eum trahit ad lictus: ita etiam in reprehensione & punitione reorum non ita violenter agendum est, ut illi pereant ac damnentur ob furiam, qua initio laborant; sed tempus aliquod dandum eis est, ut ad seipsum redeant, & aperiant oculos, ad videndum proprium periculum: ut sic vtiliter castigentur. Etsi enim Prælati in his pœnis in flagrantibus se tanquam iudices: semper tamen cogitare debent se esse Patres. Quare cum S. Petrus ex speciali Dei spiritu morte præcipiti puniuit Ananiam, & Saphiram: dicunt multi Doctores utrumque eorum ex eius verbis tantum suorum peccatorum dolorem concepisse, ut re vera non fuerint damnati: acceptate Domino nostro punitione illam mortis temporalis, & ex sua misericordia, propter illorum contritionem, eos ab æterna liberante.

Tractat 3.
c. 12.
... p. floral
c. 10.

7 Psal. 128.
c. 3.

2. 2. 9. 33.
a. 6.

Serm. 6.

Actu 5. 3.
Vide Lorianum illos referentem.

Cum

Cum autem rei in repugnantia sua perseverant: non debent Prælati laxare studium resistendi: vt constabit ex dicendis circa tertiam & quartam Epistolam, contra Episcopos in hoc suo munere negligentes. Et in fine huius Tractatus proponentur alia magis particularia documenta circa huiusmodi Zelum.

CAPV T XIII.

PERGIT EADEM EPISTOLA CONTRA PRAELATOS deserentes Primam charitatem ac feruorem, quo suum munus cœperunt: & quæ ratione reprehendendi sint inconstantes, & qui ex imbecillitate delinquant.

NON EST NOVVM, QVOD VIRI TIMENTES DEVM cum aliquam accipiunt Prælationem, sint in ipsijs initijs valde feruentes: tam in præbendo bono exemplo, quam in suo officio cum excellentia obeundo, & Zelum suum circa legum obseruationem ostendendo, nec à rectitudine deflectendo, propter occurrentes persecutiones. Paulatim tamen aliqui in ipso progressu defaigantur, tum ob carnis imbecillitatē, vnius illud grauiter ferentis; tum ob ipsiusmet officij difficultatem; ac demique propter contractiones, quas ab alijs patiuntur. vnus ex ijs fuit Episcopus Ephesus, ad quem Christus Dominus noster hanc direxit Epistolam, dicens: eam ab eo mitti, qui habet in manu sua septem stellas, & ambulat in medio septem candelabrorum aureorū; & summe desiderat: nullam ex his stellis excidere ex manu sua, aut propria aliquā culpā obscurari; & nullum horum candelabrorum moueri, turbari, aut frangi, aut locum deserere, quem in ipsius præsentia habet. Quare cum ipsum laudasset à sanctitate & feruore, quem in suis principijs habuisset: reprehendit postea, quod illum relaxasset, dicens: a *Habeo aduersum te, quod charitatem team primam reliquisti. mēmor esto itaque vnde excideris; & age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris. Sed hoc habes, quia odisti f. & Nicolaitarum, quæ & ego odi.* In hac reprehensione minisque adeo tremendis obseruandum est primum, quid sit, *charitatem primam reliquisse*: potest enim duplex huius partis esse sensus. Alter est de ipsa met charitate, quæ coniuncta est cum gratia & amicitia Dei; vocatur: b *prima Stola siue vestis, quam filius prodigus per peccatum mortale amisit; & per pœnitentiam est illi reddita.* Alter sensus est de feruore & præstantia ipsius charitatis: quæ non satis habet, quod fugiat lethalia peccata in offi-

a Apoc. 2. 4

b Luc. 15. 22.